

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО МУЗИЧНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ВИЩОМУ МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

УДК: 378.124+377.112.4+371.13178.07

Уткан Байкал Демір

У статті розглядається специфіка організації музично-теоретичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва на засадах технологічного підходу.

Ключові слова: технологічний підхід, педагогічна технологія, технологія навчання, вчитель музичного мистецтва, технологія музично-теоретичної підготовки.

В статье рассматривается специфика организации музыкально-теоретической подготовки будущего учителя музыкального искусства на основе технологического подхода.

Ключевые слова: технологический подход, педагогическая технология, технология обучения, учитель музыкального искусства, технология музыкально-теоретической подготовки.

This article presents special aspects of technological approach for musical theoretical training of future music teachers.

Key words: technological approach, pedagogical technologies, training technology, music art teacher, technology of musical-theoretical education.

Проблеми музично-теоретичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих навчальних закладах, пошуки шляхів її вдосконалення визнаються для сьогодення актуальними. Це зумовлюється наріжними завданнями сучасної педагогічної дійсності — підвищенням вимог до самостійності студентів та здатності свідомо й творчо використовувати набуті знання й практичні навички, які формуються в процесі музично-теоретичних занять і закладають основу професійно-музичної діяльності [6]. Недостатньо повно розроблені й питання втілення технологічного підходу в освіту студентів музично-педагогічних ВНЗ, що свідчить про актуальність дослідження цієї проблеми [7].

Метою статті є виявлення специфіки застосування технологічного підходу в процесі музично-теоретичної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, спрямованого на формування в студентів фахової компетентності.

Завдання статті полягають: у уточнення сутності понять «технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання» та «технологічний підхід»; виявленні особливостей застосування останнього в музично-освітній галузі; визначення ґрунтовних принципів, за якими має будуватись навчальний процес на музично-теоретичних дисциплінах на засадах втілення певної навчальної технології.

Сучасний стан розвитку суспільства, характерними ознаками якого є посилення процесу глобалізації, інформаційний вибух, а також стрімке збагачення комунікативних можливостей, інтенсивний розвиток міжнародних куль-

турних, мистецьких контактів, збагачення світового полікультурного освітнього простору. Все це в сукупності обумовило необхідність розробки нових освітнянських парадигм, пов'язаних виробленням нових освітніх стандартів, посилення уваги до оптимізації педагогічного керівництва навчальним процесом, забезпечення конкурентоспроможності молодих фахівців.

Суттєву роль у вирішенні цих завдань на протязі другої половини XX - початку XXI століть відіграли розробки ідей програмованого й дистанційного навчання, організації навчального процесу на засадах модульного та інтегрованого підходів, застосування інтерактивних методик, елементів педагогіки творчості, пошук оптимальних форм взаємодії учасників педагогічного процесу тощо.

Інтенсивно досліджуються в педагогічній науці й можливості застосування технологічного підходу (О. В. Андріанова, В. П. Безпалько, А. М. Вендров, М. В. Кларін, Б. В. Сазонов, Г. К. Селевко, Б. Д. Лихачов, С. Г. Шаповаленко та ін. Достатньо активно розглядаються методика, побудовані на застосуванні технологічного підходу і в сфері музичної освіти. Натомість проблематика цих досліджень, як правило, пов'язується з використанням певних технологій на локальному рівні — як спосіб вирішення конкретних навчальних завдань, тобто як застосування технологій музично-прикладного характеру: інформаційно-комунікативних, музично-електронних, комп'ютерних, цифрових тощо (О. І. Горошко, Т. А. Зятяміна, Л. І. Столярчук, І. І. Красильников, Л. П. Яковенко та ін.). Значно менш активно розглядаються питання технологічності музично-навчального процесу на загально-педагогічному та предметно-методичному рівнях, що зумовлено низкою причин. По-перше, застосування технологічного підходу в сфері гуманітарної, особливо — мистецької освіти викликає в науковців і практиків певні сумніви. Вони ґрунтуються на тому, що застосування технологій навчання, за висловом М. В. Кларіна, будується на зведенні складної навчально-пізнавальної діяльності до сукупності дій, тому остання набуває спрощеного, механічного характеру й тим самим обмежує результати освіти рамками репродуктивного типу навчання [2]. По-друге — ці уявлення вважаються особливо вагомими в сфері мистецької освіти: те, що застосування педагогічних технологій вимагає уніфікації й використання певних шаблонів, вступає, на думку частки дослідників, у протиріччя з художньо-унікальним змістом навчання та завданнями виховання творчої, індивідуалізованої особистості [6].

У розгляді цього питання звернемося до уточнення сутності поняття технології та технологічності навчання. Поняття технології походить від древньогрецької (майстерність, вміння, мистецтво, слово, учення), в перекладі означає науку, сукупність методів і прийомів досягнення майстерності, спочатку розповсюдилось в технічній сфері й пов'язувалося з уявленнями про обробку та перетворення матеріалів у предмети споживання. При цьому під технологією розумілась сукупність і послідовність методів та процесів виготовлення продукції з заданими параметрами. Перенесення в середині минулого століття даного терміну в педагогіку відповідало потребам більш досконалого педагогічного управління організацією навчального процесу, що й спонукало науковців до використання теоретичних надбань, отриманих на той час у сфері виробництва.

Застосування даного поняття в педагогічній сфері потребувало його адаптації до специфіки цієї галузі діяльності та вироблення відповідної дефініції. В результаті ґрунтовних досліджень, виконаних науковцями під егідою ЮНЕСКО (1956), педагогічна технологія характеризувалась як системний метод організації викладання і засвоєння знань, з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, що спрямовується на оптимізацію всього освітняського процесу.

На цей час спільна дослідниками єдиного розуміння сутності й структури педагогічної технології не вироблено. Так, М. В. Кларін визначає педагогічну технологію як системну сукупність і порядок функціонування всіх методологічних, особистісних та інструментальних засобів, що використовуються для досягнення педагогічних цілей [2].

В. М. Монахов характеризує педагогічну технологію як продуману за всіма деталями модель сумісної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для суб'єкта навчання та викладача [5].

Б. Т. Лихачов наголошує, що педагогічний процес набуває технологічності через послідовне застосування спеціального набору форм, методів, способів, прийомів навчання й виховних засобів, які стають організаційно-методичним інструментарієм [4].

Отож, підсумовуючи, помітимо, що більшість науковців пов'язує технологічність педагогічного процесу з його системністю, запрограмованістю (алгоритмізацією) процесу взаємодії викладача та учнів, з його спрямуванням на гарантоване досягнення поставленої мети на засадах уніфікації системи масової освіти й виховання, стандартизації, виведення творчого процесу на більш високий рівень упорядкування виховної системи [1; 3; 5; 8].

Як бачимо, сьгоднішнє поняття педагогічної технології вбирає в себе всю сукупність навчально-виховних завдань. На відміну від педагогічної технології, поняття технології навчання характеризує освітньо-пізнавальний компонент навчального процесу й не спрямовується на вирішення завдань, пов'язаних із вихованням особистості суб'єктів освіти. Не викликає сумніву, що в процесі систематичного навчання відбувається не тільки накопичення знань, умінь та навичок: а й всебічний — виховний та розвивальний — педагогічний вплив на особистість. Натомість вирішення цих завдань не є метою організації навчального процесу на засадах технологічного підходу. З цього погляду виховання позитивних особистісних якостей — мотиваційних установок, емоційно-вольових, організаційних властивостей, творчої активності суб'єкта навчання і т. ін. становлять необхідну педагогічну умову успішної реалізації застосованої навчальної технології [1; 2; 4; 7; 8; 9].

Виходячи з цього, під технологічним підходом у навчанні розуміється відповідність методичного забезпечення та організації навчального процесу за ознаками, властивими технології освітнього процесу.

Отож, надання технологічності музично-теоретичній підготовці студентів не вступає в протиріччя зі специфікою художньо-мистецької освіти, натомість дозволяє забезпечити гарантоване досягнення прогнозованих і вимірюваних результатів на засадах методологічної забезпеченості, системної й алгоритмізованої організації навчального процесу.

Розглядаючи сутність технологічного підходу в підготовці вчителів музичного мистецтва, та особливості його втілення на музично-теоретичних дисциплінах, схарактеризуємо специфіку прояву ознак технологічності в процесі викладання музично-теоретичних дисциплін.

1. Методологічна обґрунтованість полягає в тому, що відбір музично-теоретичних знань, вмій та навичок ґрунтується на естетико-філософському розумінні сутності мистецтва, єдності форми і змісту, взаємозв'язку теорії і практики, усвідомленню специфіки художнього, музичного, музично-теоретичного мислення, психолого-педагогічних засад формування творчих, розумових та практичних вмій і навичок.

2. Системність як принцип організації навчального процесу реалізується через встановлення ієрархії організаційно-методичних та змістових структур, налагодження їхнього взаємозв'язку, надання навчальному процесу цілісності. В іншому випадку зміст навчання залишається набором розрізнених елементів, зібраних за суб'єктивними мотивами, він не буде мати ознак технологічності й не забезпечить досягнення гарантовано передбаченого результату в музично-теоретичній підготовці майбутніх вчителів музики.

3. Алгоритмізація процесу музично-теоретичної підготовки проявляється у розробці науково обґрунтованого й виробленого алгоритму педагогічних дій, структуруванні навчального музично-теоретичного матеріалу, представленні змісту навчання у вигляді системи змістово-пізнавальних знань і музично-практичних навичок, а також прописаних способів досягнення їхньої автоматизації на засадах виконання чіткої, логічної послідовності самостійних завдань, послідовного проходження етапів засвоєння матеріалу студентами – від репродуктивного до самостійного та творчого. При цьому встановлюються рамки допустимих відхилень від алгоритмів, визначених на засадах врахування індивідуальних можливостей студента (рівня попередньої підготовки, специфіки прояву його індивідуальних музичних здібностей тощо). Завдяки цьому реалізуються прояв самостійності мислення й творчої активності викладача та надання навчальному процесу певної диференційованості, надання йому гнучкості та варіативності, що відповідає реаліям мінливої педагогічної дійсності.

4. Відтворюваність процедури навчання, її відносна незалежність від контенту, можливість втілення виробленої послідовності комплексу методичних прийомів і засобів виражаються в тому, що всебічно обґрунтована та розроблена технологія засвоєння музично-теоретичних знань та здатності їх застосовувати в практичних формах музикування може успішно використовуватись будь-яким педагогом, незалежно від його особистісних властивостей (зрозуміло, за умов належної фахової підготовки).

5. Застосування технології також гарантує досягнення прогнозованих результатів музично-теоретичної підготовки кожним студентом, незалежно від його індивідуальних особливостей та якості попередньої освіти. Досягнення цієї мети базується, по-перше, на усвідомленні глибинних механізмів засвоєння особистістю музично-теоретичних знань, що являють собою єдність слухового сприйняття, аналізу музичного явища та узагальнення набутих знань в музично-теоретичних поняттях; по-друге – на засадах врахування закономірностей формування музично-практичного втілення набутих знань у навичках та вміннях самостійного й творчого музикування.

6. Обов'язковість постійного моніторингу процесу та результатів навчання умовах музично-теоретичної освіти мають здійснювати не тільки викладачі, а й самі студенти. Він зазвичай відбувається в формі слухового самоконтролю, самооцінки результатів музикування. Визначення чітких критеріїв оцінки виконуваних завдань (безпомилкове, з незначними помилками, із значними помилками) та рівнів його засвоєння (художньо-виконавчий, самостійно-репродуктивний, репродуктивно-наслідувальний) закладають підвалини усвідомлення студентами успішності або неуспішності своїх навчально-освітніх дій, дозволяють викладачу оцінювати ступень ефективності відповідної навчальної технології.

Отож, навчальний процес, організований за технологічним підходом, здійснюється як досягнення діагностично заданої мети (В. Сластьонін), на засадах системної й алгоритмізованої організації навчального процесу, можливості її відтворення кожним викладачем з гарантованим досягненням прогнозованої якості та моніторингу навчального процесу і його результатів.

Подальших досліджень в галузі технології музично-теоретичної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва потребує уточнення шляхів і засобів організації навчального процесу за засадах системності, обґрунтування педагогічних умов підвищення ефективності втілення технологічного підходу у викладання дисциплін музично-теоретичного циклу.

Література

1. Андрианова О. В. Педагогическая технология инструментально-исполнительской подготовки учителя музыки в вузе : автореферат дис. ... кандидата педагогических наук : 13.00.08 / Андрианова Ольга Владимировна. – Брянск, 2010 — 23 с.

2. Кларин М. В. Развитие «педагогической технологии» и проблемы теории обучения. Электронный ресурс. / М. В. Кларин [Режим доступа http://www.bim-bad.ru/biblioteka/article_full.php?aid=1629]

3. Кьон Н.Г. Стилістичне сольфеджіо: методичний посібник для студентів музично-педагогічних навчальних закладів / Н.Г. Кьон. — Одеса, 2004. — 173 с.

4. Лихачов Б. Т. Педагогика. Курс лекцій / Б. Т. Лихачев. — Владос, 2010. — 648 с.

5. Монахов В.М. Введение в теорию педагогических технологий. Монография / В.М. Монахов. — Волгоград, 2006. — 112 с.

6. Падалка Г. М. Пріоритетні напрями розвитку сучасної мистецької освіти / Галина Микитівна Падалка // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова: Збірник наукових праць. — Київ: НПУ, 2004. — С. 15–20.

7. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов. — М. : Издательский центр «Академия», 2002. — 576 с.

8. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. — Народное образование, 1998. — 256 с.

9. Paul, R. (1995). Critical thinking: How to prepare students for a rapidly changing world. - Foundation for Critical Thinking, Santa Rosa, CA.

TECHNOLOGICAL APPROACH FOR MUSICAL THEORETICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS AT THE HIGHER MUSICAL PEDAGOGICAL SCHOOL

Utkan Baikar Demir

Abstract. *This article presents special aspects of the technological approach by the musical theoretical training of future music teachers. Several definitions of pedagogical technology have been analyzed; the terms like technological approach, pedagogical technologies, training technology, music art teacher and technology of musical-theoretical education have been specified.*

Finally it is described the further tasks in the researching and implementing of the technological approach by the musical-theoretical training of future music art teachers.

There are described the key differences between the pedagogical technologies and training technology, main features of technological approach's implement in the lessons of music theory. There are the comparative data submitted having obtained during the diagnostic process which recognized the prospective viability of technological approach by the musical-theoretical education of students as future competent specialists.

Finally it is described the further tasks in the researching and implementing of the technological approach by the musical-theoretical training of future music art teachers.

**ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЗАСОБАМИ САМОСТІЙНОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 3781402:811.112.2

Ленюк Н.М.

У статті обґрунтовано доцільність використання дидактичних та методичних принципів навчання німецької мови студентів технічних спеціальностей засобами самостійної навчальної діяльності. У статті визначені напрями, за якими проводяться сучасні дослідження самостійної навчальної діяльності як методичної проблеми у процесі навчання німецької мови, розглядаються основні принципи навчання німецької мови студентів технічних спеціальностей засобами самостійної навчальної діяльності, враховуючи сучасні вимоги і умови суспільства.

Ключові слова: *методичні принципи, дидактичні принципи, студенти технічних спеціальностей, самостійна навчальна діяльність, німецька мова.*

**ПРИНЦИПЫ ОБУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТОВ
ТЕХНИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ СРЕДСТВАМИ
САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Ленюк Н.М.